౫ సాహసి

ఈసంఘం ఎప్పుడిట్లా కావటం మొదలుపెట్టిందో తెలియదు. ముట్టుకుంటే కచ్చికలాగు పొడిపొడి కావటానికి సిద్ధంగాఉంది ఈ మనసంఘం. ప్రతిఇద్దరి మనుష్యులమధ్యా కనిపించని గోడలున్నవి. ఒకరినిగురించి ఒకరు పూర్తిగా తెలుసుకో ప్రయత్నించటం పెద్దమనిషితరహా కాదు. ఒకవేళ ఒకరిలోపాలు ఒకరికి తెలిసినా అవి తెలియనట్లు నటించటం నాగరికత. వాటిని బయటపెట్టినవాడు శుద్ధ పల్లెటూరు మొరటుమనిషి.

మనలనుగురించి లోకం తెలుసుకుంటుందని ఎప్పుడు భయపడటం ప్రారంభించామో ఆనాడు మనము లోకంలో వాళ్ళను గురించి తెలుసుకోకుండా ఉండటం మర్యాదకరమైన పనిగా చూస్తాం. మనిషికీమనిషికీ మధ్యదాటరాని అగడ్తలు. ఎవరి నాలుగు గోడలమధ్య వారు ఎంత అవినీతికరంగానైనా ప్రవర్తించవచ్చును! ఇక ఈసంఘం ముట్టుకుంటే కచ్చికరాలినట్టు రాలక ఏమవుతుందీ?

కేవలమూ వ్యక్తిగతములైన లోపాలు అట్లాఉంచి సంఘానికే తలవంపులు తెచ్చిపెట్టే పనులు చేస్తారు కొందరు. వారాపని చేస్తుంటే అనేకవందలమంది చూసి ఊరుకుంటారు. చాటుగా అటువంటి పనిచేసినవాణ్ణి తిట్టుకుంటారు. నాఅభిప్రాయంలో వారంతా ఆపనికి అనుమోదకులే. వారిలో ఎవరికీ సంఘబుద్ధి అనేది లేదు వారివల్లసంఘానికిఈషణ్మాత్రం ప్రయోజనం లేదు. నూటికి తొంభైతొమ్మిదిన్నరమంది అట్లా ఉండటంకూడా నాకంత విచిత్రంగాతోచదు. కాని ఎవ

డైనా సాహసించి ఆనుష్ఠాన్ని తలపెట్టినవాణ్ణి నిలవదీసి "నువ్వీపని ఎందుకు చేస్తున్నావు? నీకిది తగదు. నిన్ను నేనీపని చెయ్యనివ్వను!" అని అనగలిగితే మిగిలినవాళ్ళు ఆసాహసికి సాయం రాకపోగా వాడిమీద తలాఒక రాయీ వెయ్యటం జరిగినప్పుడు, "ఈసంఘానికి ముక్తి ఉందా?" అనిపిస్తుంది.

మాపార్వతీశం మామయ్యకు జరిగినఅనుభవం అందరూ వినితీరవలసిందే. మామామయ్య పెద్దసంఘసంస్కర్త అని కాని, ఈ సంఘం ఎట్లా బాగుపడుతుందా అని ఆయన అహో రాత్రులు చింతించేవాడని కాని మీరు ఒక్కనాటికి అనుకో వద్దు. ఆయనకు సామాన్యంగా ఏవిషయమూ పట్టినట్టుండేది కాదు. ఎవరిజోలీ అక్కర్లేనట్టుండేవాడాయన. కాని నేను ఆయ న్ని బాగా ఎరుగుదును కనక చెప్తున్నాను, ఎవరు ఏవిధమైన సాంఘిక అత్యాచారం చేసినట్టు విన్నా ఆయన లోలోపల అగ్నిపర్వతంమాదిరిగా కుమిలిపొయ్యేవాడు. ఆయన పూర్వా చారపరాయణుడూ కాదు, అధునాతనుడూ కాదు.

"ఏం మామయ్యా, నీకు ఇప్పటిపద్ధతు లిష్టమా వెన కటిపద్ధతు లిష్టమా?" అని నేనంటే, "ఇదేమయినా మత ముట్రా, అబ్బాయి? వ్యక్తులకూ వారిద్వారా దేశానికీ ఏది క్షేమమో కాస్త బుర్రఉన్నవాడికి సులభంగా తెలిసిపోతుందే! దీని కిన్ని పేర్లెందుకూ?" అనేవాడు.

"ఆదేశక్షేమాన్ని గురించే రెండురకాల అభిప్రాయా లుండవచ్చునుగా?" అని నేనంటే, "ఎబ్బే! ఏదిఎట్లా జరగాలో దాదాపు అందరికీ తెలుసు. అయితే ఏమిటంటే ఒకపద్యం మనం అర్థంచేసుకోవటమూ దానిఅర్థం మరొకరికి చెప్పగల

గటమూ ఒకటికానట్టే, దేశక్షేమానికి ఏమేమిచేస్తే బాగుంటుందో అది జరిగేటట్టు చెయ్యటం అందరివల్లా కాదు. దానికి నిజమైన నాయకుడు కావాలి. పైగా మరొక చిక్కేమిటంటే ఈమానవ హృదయాలను భయమనేది పూర్తిగా ఆవేశించి ఉండటంవల్ల ఈకష్టలు. కొందరికి కొత్తపద్ధతులంటే భయం. అందుకని వారు సనాతనులు. మరికొందరికి కొత్తపద్ధతులు ఆమోదించక పోవటానికి భయం. వారు అధునాతనులు. నావంటివాడు తనహృదయాన్నీ మెదడునూ అనుసరించి వెళ్ళుతూవుంటే "గోడమీదిపిల్లి" అని వాడికి పేరు పెట్టేస్తారు," అనేవాడు.

మామామయ్య మంచినియమాలు కలవాడు. ఆయన శరీరం వజ్రశరీరం. రోజూ ఉదయమే లేచి కుస్తీకి తయారవుతున్నవాడల్లే ఎక్సరసైజుచేసేవాడు. మేము కుర్రవాళ్ళం తుమ్మినా దగ్గినా ఆయన నవ్వేవాడు. ఆహారంకూడా మితంగానూ వంటికి ఆరోగ్యవంతంగానూ తినేవాడు. ఒకసారి ఉద్రేకంలో ఆయనమాదిరిగానే అలవాట్లు చేసుకుందామని ప్రయత్నంచేసి వారంరోజులుకూడా నెగ్గించుకోలేక పోయినాను.

"ఉత్తఆవేశంతో పనులుగావురా, నాయనా, నియమం అనగానే దీక్ష కావాలి. పొద్దున్నే లేచి అరగ్లాసెడు చల్లనీళ్లు తాగటానికూడా దీక్ష కావాలి. ముందు మనస్సును నియమించగలిగితే ఆ తరవాత నువ్వు నీ శరీరాన్ని నియమించకుండా ఉండలేవు. అసంభవం అప్పుడు నీకు ఆరోగ్యమూ బలమూ తప్పనిసరిగా కావలసివస్తై," అని ఆయన నాతో అన్నాడు.

నిజంగా ఆయనమనస్సూ అటువంటిదే. ఇంకొకడి మనస్సు ఇటువంటిదీఅని చెప్పరావటంసాహసమేకాని, ఆయన ఎన్నడూ నీచమైన ఆలోచన చేసేవాడుకాడనీ, ఆయన శరీరం ఎంత ధృడంగానూ ఆరోగ్యవంతంగానూ ఉండేదో మనస్సు కూడా అంతధృఢంగా, ఆరోగ్యవంతంగా ఉండేదని నాసంపూర్ణ విశ్వాసం. ఆయన ఎంత బలంగలవాడో అంత ధైర్యంగలవాడు. ఆబలాన్ని ఎంత ప్రకటించుకునేవాడో ధైర్యాన్ని అంతే ప్రకటించుకునేవాడు.

ఆయన్నుగురించి ఇంతవిపులంగా ఎందుకు చెప్పవలసివచ్చిందంటే, ఆయన కుమారుడు రాజేశ్వరరావు అవివేకంవల్ల ఆయన చాలా అపఖ్యాతిపాలయినాడు. ఆయనమీద రాళ్లురువ్విన వాళ్లల్లో ఒక్కరుకూడా అయన్ను సరిగాఎరగరు. ఆయన్ను గురించి ఇంతవిపులంగా చెప్పకుండా, ఆయనకు జరిగిన అనుభవం మాత్రమే చెప్పి ఆయనయందు లోకానికి నమ్మకం కలిగేటట్టు చెయ్యలేను.

రాజేశ్వరరావునుగురించి సంగ్రహంగా ఒక్కముక్కలో చెప్పాలంటే, వాడు తల్లిపోలిక — అన్ని విషయాల్లోనూ! వాడిది చిన్నప్పటినుంచీ వక్రబుద్ధి. ఏవిషయంలోనూ సూటిగా వెళ్ళేదికాదు, అదేంఖర్మమో! వాడు పిరికి. అమిత స్వల్పవిషయాలలోకూడా అబద్ధాలాడేవాడు. నిజంచెప్పటం ఎప్పుడూ అపాయకరంఅనే వాడివిశ్వాసం. అమిత తిండిపోతు. వాడిది అనారోగ్యంతో కూడుకున్న ద్వాంద్వశరీరం. చిన్నప్పటినించీ వాణ్ణిచూస్తే నాకు ఒకందుకు చెడ్డకోపంగా ఉండేది. వాడి దౌర్బల్యం వాడికి తెలిసికూడా సిగ్గుపడేవాడుకాదు. మీదు

ముక్కలి వాడికున్న దుర్గుణాలన్నీ అందరికీ ఉన్నవని వాడికి గట్టినమ్మకం— అందరూ భోజనప్రియులనే, అందరూ అబద్ధాలాడేవాళ్ళనే, ప్రతిరోజూ స్నానంచెయ్యటం అందరికీ అసహ్యమనే. కాస్తపెద్దయి వాడిబుద్ధి వికసించటం మొదలుపెట్టినతరవాత ఇంకొకతియరీ బయటపెట్టాడు వాడు. తనుచేస్తున్న పాడుపనులన్నీ అందరికీ చెయ్యాలనేఉంటుందట—సిగిరెట్లు కాల్చాలనీ, ఎప్పుడైనా కాస్త బీరుతాగిరావాలనీ, అప్పుడప్పుడూ సానియిళ్ళకు వెళ్ళిరావాలనీ! అయితే మేమంతా మూఢనమ్మకాలను పట్టుకుని ఆపనులు చెయ్యటానికి జంకుతున్నామట. వాడు ధీరుడై జంకులేకుండా ఆపనులన్నీ చేసివేస్తున్నాడట !

“మావాణ్ణి తల్లి పాడుచేసిందని కొంతకాలం అభిప్రాయపడ్డాను. కాని తరవాత తరవాత నాకా అభిప్రాయం మారిపోయింది. నాస్నేహితుడి కుమార్తెను ఒకతెను కొంతకాలంకిందట తలవని తలంపుగా చూశాను. ఆపిల్లను చాలా పసిదానప్పుడు, నా స్నేహితుడు కొద్దిరోజుల్లో చనిపోతాడనగా చూశాను. వాడు పోయినతరవాత వాడిభార్య ఆ పిల్లను తన అత్తవారింటివైపువారితో ఎటువంటి సంబంధమూ లేకుండా పెంచింది. కాని తీరా నేను చూడవచ్చేసమయానికి ఆపిల్ల అచ్చు మాస్నేహితుడల్లేనే తయారయిఉన్నది— గుణగణాల్లోకూడా. ఎన్నడూ చూడని తన తండ్రివైపువాళ్ళమీద దాని కెంతో అభిమానం. తల్లియొక్క వెలితిఆలోచనలూ నిస్సారమైన హృదయమూ ఆపిల్ల కేకోశానా లేవు!” అని ఒకసారి మా మామయ్య నాతో అన్నాడు తనకొడుకు రాజేశ్వర్రావును గురించి చెబుతూ.

ఇక ఈ ప్రస్తావనలు చాలించి అసలు విషయానికి వస్తాను.

రాజేశ్వర్రావుకు పదిహేడేళ్ళప్పుడు మా మామయ్య వాడివివాహం చేశాడు. ఆయనకు కుమారుడిమీద ఈషన్మాత్రమయినా అభిమానం లేకపోయినప్పటికీ, అభిమానం ఉంటే ఎంత శ్రమపడి ఉండేవాడో అంతశ్రమపడి వాడికి అన్నివిధాలా లక్షణవతి అయిన భార్యను సంపాదించిపెట్టాడు.

పెళ్ళిఅయిన సంవత్సరానికే ఆయనకు పశ్చాత్తాపం కలిగేటట్టు ప్రవర్తించటం మొదలుపెట్టాడు రాజేశ్వర్రావు. వాడు పెళ్ళి అయిననాటినించీ మామగారిమీద సన్నసన్నగా ధాష్టీకం చెయ్యటం సాగించాడు. మొదట మామామయ్య చూసీచూడనట్టు ఊరుకున్నాడు కాని రాజేశ్వర్రావు ప్రవర్తన నానాటికీ దుర్భరమయింది.

వాడితో ముఖాముఖీ వాడి లోపాలన్నీ తర్కించటంలో మా మామయ్య పెద్ద పొరపాటు చేశాడేమో అనుకుంటాను. ఆనాటినించీ వాడికి తండ్రిమీద ఏమూలో ఉంటూ వచ్చిన బెదురుకాస్తా పోయింది.

“నీఅంత అవివేకిని, పొగరుబోతును, అసమర్థుణ్ణి, అజ్ఞానిని, అవినీతిపరుణ్ణి, సిగ్గులేనివాణ్ణి నేనెక్కడా చూడలేదు. నిన్ను గురించీ నీగొప్పతనాన్ని గురించీ గర్వించటం మాని నువు ప్రపంచాన్నీ మనుష్యులనూ గురించి ఆలోచించి అర్థంచేసుకోవటం నేర్చుకోకపోతే బాగుపడవు!” అని మా మామయ్య అన్నమాటల్లో సత్యంలేకపోలేదు. అయితే ఈలోకంలోనిజం ఎవడికి కావాలి? మారాజేశ్వర్రావుకు అసలెందుకు?

వాడు తండ్రికి ఘాటుగానే జవాబుచెప్పాడు. వాడి సమాధానంవిని మామామయ్యా నేనెన్నడూ నాజన్మలో మరపలేనిముక్క ఒక్కటే అన్నాడు.

"నిన్ను నేను అదుపుచెయ్యటం మానేసి చాలాకాలం అయింది. నీలోపాలు నీకు విప్పిచెప్పటం నాకు ఎంతబాధ కలిగించిందో నువ్వూహించలేదు. కాని నేనాబాధ నిష్కారణంగా పడ్డవాణ్ణయినానని గ్రహించాను. ఇక ఈవిషయం నీతో ఎత్తను!"

ఈచిన్న ఘర్షణ జరిగినప్పుడు నేనక్కడే ఉన్నాను. అంతవరకూ ఎన్నడూ నేనాతండ్రికొడుకులను చూసి అంత ఆశ్చర్యపడలేదు. మంచి యవ్వనంలో ఉన్నట్టు కనిపిస్తున్న ఆనలభైఏళ్ళ తండ్రి, జుట్టునెరిసి, పొట్టపెంచుకొని సుఖరోగాలతో తీసుకోవటంకూడా ప్రారంభించిన ఆకొడుకూ! వాణ్ణి కొడుకని చెప్పుకోటానికి ఆతండ్రి ఎంత సిగ్గుపడుతూఉండి ఉండవచ్చును!

తనభార్య రజస్వలాయిందని తెలిసిననాటినుంచీ రాజేశ్వర్రావు తనభార్యను కాపరానికి తెచ్చుకోవటాన్నిగురించి ఆలోచించటం మొదలుపెట్టాడట. ఆరోజుల్లో వాడితో మాట్లాడటం తటస్థించిన ప్రతివాడికీ వాడు భార్యను కాపరానికి తెచ్చుకోటం గురించి వివరాలు వినలేక తలపట్టి పోయినట్టు తెలుస్తుంది.

ఎవరి సానుభూతీ పొందలేనివాడై రాజేశ్వర్రావు చివరకు మామగారికే ఉత్తరంరాశాడు తనభార్యను పంపటానికి వీలయ్యేదీ లేందీ తెలపమని. దానికిప్పుడే ఏమంతతొందర అనీ,

ఆవిషయాలు తానూ తన వియ్యంకుడూ సంప్రతించుకుని ఏర్పాటు చెయ్యటం భావ్యంగా ఉంటుందేమోనని రాజేశ్వర్రావుకు మామగారు సమాధానం రాశాడు. ఇంకొకరి సహాయం అవసరం లేకుండానే తనభార్యతో కాపరం చేసే జ్ఞానమూ అనుభవమూ తనకు కలిగినవని ధైర్యం చెబుతూ రాజేశ్వర్రావు మామగారికి మళ్ళీ రాశాడు. దానికి మామగారు మౌనంగా ఊరుకున్నాడు.

రాజేశ్వర్రావు తనకు చాలా గొప్ప పరాభవం జరిగిందని ఊహించుకుని వెళ్లి తండ్రితో కలియబడ్డాడు.

"నువ్వు నీ భార్యను ఎప్పుడు కాపరానికి తెచ్చుకున్నా నా అభ్యంతరం లేదుకాని కనీసం నీ ఒళ్ళు బాగుచేయించుకునేదాకానైనా నువ్వు తొందరపడి లాభం లేదనుకుంటాను" అన్నాడు మా మామయ్య.

తన శరీరం బాగుచేసుకోవటం యొక్క ఆవశ్యకత రాజేశ్వర్రావుకు గోచరించినట్టు లేదు. తండ్రి అన్నట్టే ఎవరో స్నేహితులుకూడా అంటే రాజేశ్వర్రావు తను ఒళ్ళు బాగు చేయించుకోవటంలో అర్థం లేదనీ, తను ఎట్లాగో తన స్నేహితురాళ్ళతో బాంధవ్యం భార్యకోసం వదులుకోబోవటం లేదనీ అన్నాడట.

"అందుకని నీ భార్యనుకూడా చెడగొట్టుతావా ?" అని వాళ్లడిగితే "ఎట్లాగో తప్పనిదానికి చేసేదేముంది? నేను చెడిపోలేదా ? నేను ఒకప్పుడు అందరిమల్లే ఉన్నవాణ్ణి కానా? నాతోపాటు నాభార్యానూ! అగ్నిహోత్రుడి ఎదట పెట్టుకున్న ఒట్లన్నీ ఏమిటి?" అని వాదుచాలాయుక్తిగా వాదించాడట.

తన తండ్రివల్ల తనకేమీ కాదనీ, తను మామగారికి ఇక ఏమాత్రమూ అలుసు ఇవ్వరాదనీ నిశ్చయించుకుని రాజేశ్వర్రావు మామగారి యింటికి బయల్దేరి వెళ్ళి, ఆయనతో పెద్ద పోట్లాట్లాడి— ఆ వింత చూడటానికి దాదాపు వందమంది వచ్చారట!— ఆఖరుకు తనపంతం నెగ్గించుకుని భార్యను వెంటపెట్టుకుని మా వాడు ఇంటికి వచ్చేశాడు.

అంతవరకూ వస్తుందని మా మామయ్య కలలోకూడా అనుకోలేదు. పన్నెండేళ్ళు వెళ్ళిన పసికూన, అమాయకురాలు, ఖర్మంచాలక రజస్వల అయిందికాని సరిగా అవయవ పుష్టి అయినా పొందనిది, తన కోడలు శారద రాజేశ్వర్రావు మౌఢ్యానికి ఆహుతి కానుండటం ఆయన సహించలేక పోయినాడు. తన కర్తవ్యం ఏమిటో ఆయన వెంటనే తేల్చుకున్నాడు.

ఆ రాత్రి భోజనానంతరం ఆయన భార్యను, "శారదకు ఎక్కడ పక్క వేస్తున్నావు?" అని అడిగాడు.

"అబ్బాయీ అదీ గదిలో పడుకుంటారు," అన్నదామె.

"నేను ?"

"మీరు వసారాలో పడుకోండి."

"వల్లకాదు, నాకుకూడా ఆ గదిలో పక్క వెయ్యి."

"అయితే వాళ్ళో?" అన్నది మా అత్తయ్య ఆశ్చర్యంతో.

"వాళ్ళెవరు ?...నీకొడుకు సంగతి నాకు తెలియదు. శారద గదిలోనే పడుకుంటుంది నువ్వూ గదిలోనే పడుకుంటావు."

"ఇదేం చోద్యమమ్మా—!" అని ప్రారంభించిం దావిడ.

"నీవు ఆశ్చర్యపడటం మానేసి నేను చెప్పినట్టు చెయ్యి!"

ఆరాత్రి అట్లాగే గడిచింది. రాజేశ్వర్రావు ఏంచెయ్యటానికీ తోచనివాడైనాడు. ఇట్లా వరసగా రెండురోజులు గడిచినతరవాతగాని తండ్రితో పోట్లాడటానికి ధైర్యంచాలక పోయింది వాడికి.

"నీఉద్దేశం నాకు అర్థంకాలేదు. నేను పెళ్ళాన్ని తెచ్చుకోవట మేమిటి? దాన్ని పెట్టుకుని నువ్వు గదిలో పడుకోవటం ఏమిటి?" అన్నాడు రాజేశ్వర్రావు తండ్రితో.

"దానిదారిన అదే అర్థమౌతుంది." అన్నాడు తండ్రి.

"అమ్మా, ఇవాళరాత్రి నువ్వాగదిలో పడుకోకు!" అని కొడుకు తల్లితో రహస్యంగా చెప్పాడు.

ఆరాత్రి తనభార్య గదిలో పక్క వేసుకోకపోవటం చూసి మామామయ్య భార్యని కారణం అడిగాడు.

"నాకు ఉక్కగా ఉంది. వసారాలో పడుకుంటాను," అన్నదావిడ.

"సరే, వెళ్ళు!" అన్నాడు మామామయ్య.

కాని శారదతో చిక్కువచ్చింది. ఆపిల్ల గదిలో అడుగు పెట్టటానికే జంకింది. మామామయ్య ఇవతలికి వచ్చి వసారాలో పక్క వేసుకుంటున్న అత్తగారిదగ్గర తారట్లాడుతున్న శారదను "లోపలికి వెళ్ళి నీపక్కమీద పడుకో!" అన్నాడు. శారద కదల్లేదు. అప్పటికి అత్తగారిబోధ కొంత అయింది.

"వెళ్ళు!" అని గద్దించాడు మామామయ్య. శారద దడుచుకుని పిల్లిమాదిరిగా వెళ్ళింది లోపలికి. ఆరాత్రి మా మామయ్యా శారదా ఆగదిలో పడుకున్నారు. ఆపిల్లకు ఒక రాత్రివేళఅయినా నిద్రపట్టి ఉంటుంది కాని మా మామయ్య రెప్పవాల్చలేదుట.

నేనయితే అటువంటిరాత్రి గడిపినతరవాత ఎవరెట్లా చస్తే నాకేమని నాదారిన నేను వెళ్ళేవాణ్ణి. మామామయ్య తీర్మానం రెట్టింపయిందేకాని మరొకటి కాలేదు.

మర్నాడు రాజేశ్వర్రావు తను ఎరిగిఉన్న అందరితోటీ టముటమూ వేసివచ్చాడు, "నేను నా భార్యను ఏలను! రాత్రి మానాన్న ఏంచేశాడనుకున్నావు? నాభార్యను పెట్టుకుని ఒంటరిగా గదిలో పడుకున్నాడు!" అని.

అందరూ నోళ్లు తెరుచుకుని విన్నారు. కొందరు ముక్కు-మీద వేలుపెట్టుకుని "హారెరెరె!" అన్నారు "చూశావా?" అన్నారు మరికొందరు. "నిజమే?" అని ఆశ్చర్యపోయినారు ఇంకాకొందరు. ఒక్కడైనా "ఛీ! అప్రాశ్యుడా! నోరుముయ్యి!" అన్నవాళ్లు లేరు.

మా మామయ్య ఆ రాత్రంతా గదితలుపురెక్కలు భార్లా తెరిచే ఉంచాడు!

ఒక్కొక్కరే తను చెప్పినది విని నమ్ముతున్నకొద్దీ రాజేశ్వర్రావుకు నిజంగానే తన తండ్రి ఏదో చేశాడని ధృవమై ఉండాలి. ఎటువంటి అల్లరీలేకుండా ఆ రాత్రంతా మధ్యాహ్నమంతా గడిపినవాడు సాయంకాలం ఇంటికివచ్చి తండ్రిని అడ్డమైనమాటలూ అన్నాడు. తన భార్యకూ తండ్రికీ రంకుకట్టాడు.

తను భార్యాను ఏలుకోబోవటం లేదన్నాడు. తనభాగం పంచి పెట్టమన్నాడు. ఇక ఆయన తనకు తండ్రే కాదు, అయితే అటు వంటిపని చెయ్యడన్నాడు.

దానికికూడా మా మామయ్య చక్కని సమాధానం చెప్పాడు. "అవును! నేనిపని చేస్తున్నది నీ తండ్రిగా కాదు. నేను ఆపగలిగిన పరిస్థితులలో నువ్వు అపనిదానికి రోగాలు తగిలించ నివ్వను. ఆపిల్ల నా కూతురయి ఉండవచ్చును! నీకు కావల సిన భాగం ఇవ్వటానికి—నువ్వడగటానికి—ఇది కాదు సమయం. అంత అర్జంటయితే కోర్టుకు వెళ్ళు!"

"దాని జీవితాన్ని ధ్వంసం చెయ్యటానికి నీకేం అధి కారం ఉంది? దాన్ని రేపు నేనేలకపోతే నువ్వు ఏలుతావా? అది నిన్ను అడిగిందా తన్ను కాపాడమని?" అని వాదించాడు సుపుత్రుడు.

"దానికి నాలుగింతలుంది నా వయసు. దాన్ని అడిగి కనుక్కోకుండా నావిధి నేను నిర్వర్తించలేననా? ఏమిటి నీ తా త్పర్యం?" అన్నాడు మామామయ్య.

ఫలాని పార్వతీశంగారు కోడల్ని ఉంచుకున్నాడనీ, కొడుకును ఇంట్లోనించి వెళ్లిపొమ్మన్నాడనీకూడా ఊరంతా పొక్కిపోయింది.

ఎందుకు పొక్కదూ? మా అత్తయ్య, అడగనివారిది పాపంగా, తనకొడుకు తండ్రిమీదచేసిన ప్రచారమే, అంద రాడవాళ్ళతోనూ భర్తమీద చెయ్యసాగింది. అందరూ నిజమే ననుకునేటందుకు వీలుగా రాజేశ్వరావు ఇంట్లోనించి వెళ్ళి పోయినాడు. తన స్నేహితురాళ్లయిళ్ళలో ఆరోజులు గడిపి

ఉంటాడు. ఇందులోకూడా మరీహాస్యాస్పదమైనవిషయం ఏమి టంటే వాడితల్లి భర్తకు తెలియకుండా ఇంట్లోనించి డబ్బు తస్కరించి వాడికి ఇస్తూ ఉండేది.

మా మామయ్య ఇట్లా అపఖ్యాతిపాలుకావటం నాకు చాలా కష్టంవేసింది.

"ఏమిటి, మామయ్యా, ఊరంతా ఇట్లా పొక్కిపోతున్నది?" అన్నాను.

"ఇదే సంఘం! నేను నలభైఏళ్ళనించీ ఉంటున్న ఈ ఊళ్ళో నన్ను నిజంగా ఎరిగినవాడు ఒక్కడూ లేకపోవటం నీకేమైనా ఆశ్చర్యంగా ఉందేమో! నాకులేదు!" అన్నాడాయన.

"వాడిదారిన వాణ్ణి పోనివ్వరాదూ? నువ్వెందుకు నిష్కారణంగా అపఖ్యాతిపాలు కావాలంటాను?"

"నన్ను ఏమాత్రమూ ఎరగనివాళ్లు నన్నుగురించి ఏమనుకుంటే ఏమంటాను? ఇది సాంఘిక సమస్య అని ఒక్కడికికూడా తోచలేదు! ఒక్కడికి! దీన్ని మా అంతఃకలహం కింద భావించారు. కాదూ?"

ఆయనతో తర్కించటం కష్టమే. అయినా, ఆయన మీది అభిమానంచేత నయితేనేమి, నాకు రాజేశ్వర్రావు మీదగల అసహ్యంవల్లనయితేనేమి మా మామయ్య తన ప్రయత్నంనించి విరమించుకుంటే బాగుంటుందని తోచింది.

"ఒక్కసంగతి గమనించు, మామయ్యా!" అన్నాను, నేను ప్రయోగిస్తున్న అస్త్రానికి తిరుగుండదని లోలోపల గర్విస్తూ "మీవాడు నీకోడలి శరీరం పాడుచేస్తాడని కద నీఅభ్యంతరం? నువ్వు కోరినప్రకారం వాడు ఇప్పటిమట్టుకు

ఒళ్ళు బాగుచేయించుకొంటేమాత్రం ఏమయింది? వాడేనాడయినా మళ్ళీ రోగాలు తాకించుకుని భార్యకు వాటిని సంక్రమింపజేయవచ్చును. అసలు మనిషిని నువ్వేమైనా చెయ్యగలవా?"

మా మామయ్య నా అజ్ఞానానికి నవ్వాడు.

"ఎవడైనా నీమీద పగబట్టి ఉన్నాడని తెలుస్తుంది. వాడు నిన్ను ఏమీ చెయ్యకుండా శాశ్వతమైన ఏర్పాటు నేను చెయ్యలేని అసమర్థుణ్ణి కావచ్చును. కాని నీవిరోధి సాయుధుడై ఉండటం ఎరిగి నిన్ను వాడికి ఒంటరిగా వప్పజెప్పి నాదారిన నేనుబోతే నా సంఘబుద్ధికి నువ్వేమని మెచ్చుకుంటావో ఊహించలేకుండా ఉన్నాను!" అన్నాడు మా మామయ్య. ఆయన కెవరు సమాధానం చెప్పగలరు? నేను ఆయనతో వాదం పెట్టుకుని ఆయనతత్వం అర్థంచేసుకోలేకపోయినాననిమాత్రం రుజువుచేసుకున్నాను! అర్థంగాని విషయాలను గురించి కుతర్కం సాగించే నేర్పు ఈకాలపు విద్యలో ఉందనుకుంటాను.

నేను చిట్టచివరకు "పోనీ, నువ్వు ఎట్లాగయినా గెలుస్తావనే నమ్మకం ఉందా?" అని అడిగాను.

"లేదు! నాఒక్కడివల్ల ఏమవుతుంది? మావాడు సంవత్సరం పాటయినా నాతో యుద్ధంచేస్తాడు కాని ఒక్కనెల ఓపికపట్టి తనశరీరం బాగుచేసుకుని నాబాధ్యతనించి నన్ను తప్పించడు. నేను అసమర్థుడినై నాకళ్ళఎదట ఈఅత్యాచారం జరగనిచ్చాననే అవమానం నాకు లేకుండా చెయ్యడు! అం

ములో నేడుంది మానవజాతిని పాతాళానికి ఈడుస్తున్న మాంద్యమూ మౌర్ఖ్యమూనూ!" అన్నాడాయన.

చివరకు ఆయన అన్నంతా అయింది. శారదను ఇరుగు పొరుగు అమ్మలక్కలు భయపెట్టారు, "మీమామగారు నిష్కారణంగా నీగొంతుకోస్తున్నాడు. రేపు నిన్ను నీభర్త ఏలకపోతే ఆయన అడ్డపడుతాడా?...అసలు ఇప్పటికే అంతా మించిపోయుందేమో! వెళ్ళి నీమొగుడి కాళ్ళమీదపడు నీ దుంప తెగా!" అని.

శారద వాళ్ళ సలహాప్రకారమే చేసింది. ఆపిల్లను భర్త ఇవ్వాళకూడా దెప్పుతునేఉంటాడు. "నువ్వు నాకెందుకే, పోనుగా? మీమామగారి దగ్గిరికిపో. నేను నిన్ను ఏలనని ఎప్పుడూ చెప్పుతూనే ఉన్నాను!" అని.

"నువ్వు ఏలకపోతే నీభార్యకు రోగాలు ఎట్లా తగిలినైరా, పశువా?" అని వాణ్ణి అడుగుదామనుకుంటాను. కాని నాకామాట అడిగేటందుకు సాహసంచాలదు!

౬ పెంకె పిల్ల

రామనాథంగారు నాకు మామగారు కాబోతారని ఎరగకుండా వారింట్లో తూర్పు వేపుగదిలో అద్దెకుంటూ ఎనిమిదేళ్లు చదువుకున్నాను. నాహైస్కూలు చదువంతా వారింట్లోనే